

# Първите уроци

## Чичо Стоян КЪМ УЧИЛИЩЕТО



Ученичка вече  
се записа Лалка,  
а пък мен не щяха,  
че била съм малка!

Днес, кога ми каза:  
„Сбогом, моя сладка“,  
и тръгна в ръцете  
с молив и тетрадка,

толкоз домъчня ми,  
чак ми се доплака!  
Що и мен не взеха  
заедно със кака?

*Всичко си има времето.*



*Защо малката сестричка на Лалка  
иска да е ученичка?*



Калина Малина  
АЗ БРОЯ ДО ПЕТ



Батко ми показа  
своя първи клас.  
– Буквичките – каза –  
тук научих аз.

Гледам – светла стая  
с чинове безчет.  
Колко са? Не зная.  
Аз броя до пет.

**Р** безчет – много на брой, безброй

Елисавета Багряна  
ПЪРВИТЕ УРОЦИ



Много съм послушна,  
много съм добричка,  
много грижи имам –  
аз съм ученичка!

Първите уроци  
виждат ми се тежки –  
как да ги науча,  
без да правя грешки?

Четенето лесно,  
писането лесно,  
но от таз задача  
иде ми да плача.

О, кога ще стана  
толкова голяма,  
че да зная всичко,  
както знае мама!

*Всяко нагало е трудно.*



*За вас има ли лесни и трудни уроци? А кои са ви най-интересни? Разкажете за тях у дома.*

Йордан Радичков

## УЧИЛИЩНО ЗВЪНЧЕ

Щом удари училищното звънче и децата тръгнаха на училище, ние, вработата, се преместихме на едно дърво в училищния двор, за да можем да гледаме оттам в класната стая и покрай децата да научим малко история, малко аритметика, а така също и буквите. Чир много се въодушеви и слушаше захласнат учителя, после от таблицата за умножение научи, че две по две прави четири, и по-нататък се отказа да учи повече. Ние му обяснявахме, че не може да живее само с една таблица за умножение, но Чир никак не възприема, та с бой по главата трябваше да го накараме да запамети

откъде извира река Дунав. Друго си е да знаеш откъде извира река Дунав. Може в момента да не ти трябва, но някой ден ще се случи да ти потрябва и тогава, ако не знаеш, какво ще правиш? Ще се свиваш, ще се червиш и нищо не можеш да направиш. Затова човек трябва да знае откъде извира река Дунав.

Из „Ние, врабчетата“

? *Защо човек трябва да знае много неща? А за да ги знае, какво трябва да прави всеки ден?*

Веся Паспалеева

## ПЪРВИЯТ УРОК

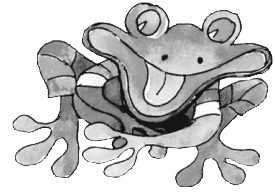
Патенцата плават  
в бистрия поток.  
Днес им преподават  
първия урок!

Мама Белогушка  
пляска със крила:  
– Смел бъди, пъструшко!  
Па-па-па-па-па!



Патенцата леко  
махат със крилца,  
гледат отдалеко  
селските деца!

Радва им се весел  
старият жабок:  
– Много ми харесва  
първият урок!



*Патенцата се учат да плават. А децата –  
да четат, пишат и смятат. Спомняте ли си  
първия си урок?*

Асен Разцветников

### ГАТАНКИ

Бяла, бяла лехица  
с черна, черна пшеница,  
жънем я с очите,  
мелим я с главите  
и с погача богата  
храним си душата.

*Що е то?*

Трийсетина сестрици  
все от тънки чертици.  
Станеш ли със тях другар,  
туй ще ти е ценен дар:  
с тяхна помощ най-добре  
ум и разум се бере.

*Що е то?*

**Р** погача – домашен пшеничен хляб

Калина Малина  
ОБИЧНИ БУКВИ



Буквички малки –  
низ от мъниста,  
дето с писалки  
пиша ви в листа  
и ви извивам  
в чудни лулички,  
дето ви сливам  
в пеещи срички;  
дето ви нижа  
в думи на мама,  
нижа ви с грижа,  
с обич голяма;  
дето ви кича  
в думи на татко,  
как ви обичам  
в словото кратко!  
Пазя ви, крия  
в мойте тетрадки,  
в чудните тия  
изрази сладки.



*Кои са създателите на българската азбука?  
Кога е техният празник?*

Веса Паспалеева  
ПЕНКИНОТО БРАТЧЕ

Гледаш го такава  
свито и мъничко,  
а пък го запитай –  
ще ти каже всичко!

Смятането знае  
на вода-водица,  
първо ще си вдигне  
малката ръчица!

Първо ще разтвори  
пъстрото букварче  
и ще заговори  
като със другарче...

А като запише  
чистичко с мастило,  
само да го гледаш  
и да ти е мило!

*Който се учи, той ще сполучи.*

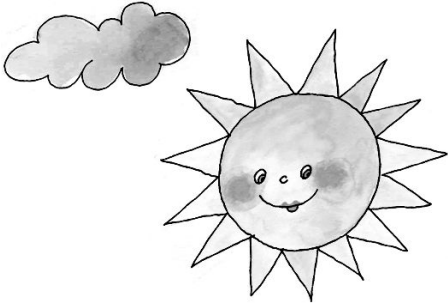


? Как разговаря братчето на Пенка със своето букварче? Защо?

**Р** знае на вода-водица – знае нещо, без да се запъва, знае го отлично.

Дора Габе

## СЪНЛА



Сънла, сънла, сънлива,  
презглава се завива,  
ясно слънце изгряло,  
на нея се присмяло:

„Дали ми е момиче,  
или ми е момченце,  
отвънка се подало  
едно босо краченце.

И то ми е глупаво,  
нито вижда, ни чува,  
дали ми е заспало,  
или ми се преструва!

Дайте да го огреем,  
да му светне петата  
да я клъвнат врабците,  
да се смеят децата!“

*Ранно пиле рано пее.*



- *Отнася ли се поговорката за момиченцето от стихотворението?*
- *Защо слънцето се присмива на сънливката?*

Елисавета Багряна

## УЧЕНИК

– Ето на, порасна,  
ученик си вече –  
радостна и горда,  
мама днес ми рече.

– Примерен да бъдеш  
цялата година.  
Да четеш, да пишеш  
мирничко на чина.

Да не се задяваш  
с другите дечица.  
Ще ти давам всяка  
сутрин по мекица.

Всичкото добре е,  
дето казва мама,  
но една ме плаши  
тук беда голяма.

Как ще ставам рано  
сутрин да отивам,  
като без да искам,  
все се поуспивам!





Стария будилник  
трябва да навия –  
щом като се съмне  
утре, да забие.

Рано да се вдигна,  
да не закъснея –  
всички да ме гледат  
и да ми се смеят.



*Какво прави детето, за да не закъснее? А вие?*



*будилник – голям часовник със звънец*

Радой Киров

## УТРИННА ТРЕВОГА

Татко на юначето  
тича за калпачето,  
дядото и той,  
разтревожен яката,  
с две дебели якета  
гони внука свой.



Посред олелията  
мама му филията  
маже с мармалад,  
баба вика: „Милото,  
мляко не е пило то,  
ще умре от глад!“

А пък първолачето,  
а пък то, юначето,  
вика с гняв голям:  
„Как, нима не виждате  
колко ме обиждате –  
мога всичко сам!“

? *Защо се сърди първолачето? Позната ли ви е тази „утринна тревога“?*

Ангел Каралийчев

## ДРУГАРИ

Беше топъл есенен ден. През отворените прозорци на учебната стая влизаше тропот на коли, натоварени с царевица и тикви. Надничаха узрели жълти слънчогледи. Влезе учителят. Поздрави децата. Те скочиха на крака, отвърнаха му и се приготвиха за молитва. Подир молитвата вратата тихо скръцна. Показа се училищният слуга дядо Продан. Той внесе цял куп нови учебници. Учениците почнаха да викат от радост. Учителят раздаде на всички, които бяха внесли пари, по една хубава читанка, изпъстрена с чудесни картинки. Само Матейчо не получи нищо. Той нямаше пари за учебници.

– Дай и аз да разгърна твоята читанка – рече той на Димчо и като се наведе, ръцете му се разтрепераха и очите му се наляха със сълзи.

Димчо се прибра вкъщи, седна да обядва, ала не можа да преглътне къшей хляб... Мъчно му беше за Матейчо.

Същата вечер той отиде в къщата на своя учител.

Извади от пазвата си един вързоп левове – всичките, които беше сбрал през лятото.

– Господин учителю – рече той, – тези пари са мои. Купете с тях учебници за Матейчо.

Учителят не взе парите. Той се развълнува, помилва Димчо по главата и рече:

– Прибери си парите. Аз вече съм поръчал за Матейчо учебници по бедност. Но ти имаш добро сърце и ще станеш достоен гражданин. Ела сега да ти сипя малко мед в една паничка. Не се срамувай! През лятото ти си се трудил като малка работна пчела!

*Приятел в нужда се познава.*



*Защо Димчо иска да даде спечелените си с труд левчета за учебници на Матейчо?*



*къшей – малко късче хляб, залък*

*вързоп – неща, увити и завързани в хартия или платно*

Калина Малина

НЕЗАБРАВИМ ДРУГАР

Букварче, ти другарче  
на детските ми дни,  
за тебе ще си спомням  
до късни старини.

В една най-бедна хижа  
без слънчеви лъчи  
чрез тебе аз прогледнах  
и с двете си очи.

Прогледнах и научих  
да пиша и чета,  
от книжките да зная  
що става по света.



Чрез тебе в гълбините  
подземни даже бях.  
Какво ли на земята  
чрез тебе не видях!

Букварче, ти другарче  
на детските ми дни,  
за тебе ще си спомням  
до късни старини.

*Книгата е приятел за цял живот.*

? *Какво научава детето от букварчето?  
Харесва ли ви вашето букварче? Защо?*

**Р** *хижа – 1. къща в планината; 2. бедна селска къща,  
както е в стихотворението.  
гълбини – дълбочини*

Георги Мишев

## ДОБЪР ДЕН, ГОСПОДИН УЧИТЕЛЮ!

С Колето седяхме на един чин, живеехме на една улица. И двамата имахме сини очи и всички ни казваха, че си приличаме като братя. Само по бащите се различавахме: моят беше обикновен бъчвар, а бащата на Колето беше господин Николов, Главният ни учител, както се наричаше тогава директорът.

Те имаха нова жълта къща с бели рамки около прозорците и южен балкон. На него често виждах да седи господин Николов, наведен над книгите си.

През ситната черна мрежа не можех да забележа дали гледа към мен. Но дори да не гледаше, пак свалях шапка:

– Добър ден, господин учителю!

Имаше по това време в селото един човек, който отглеждаше ангорски зайци. Това беше нова порода пухкави, красиви животинки. Всички се трупахме да ги гледаме. Носехме им зелени листа, клонки от върба, моркови и люцерна. Но селянинът не ни разрешаваше да ги пипнем...

– Какво ще кажеш, ако го издебнем и си вземем по едно зайче? – попита ме веднъж Колето. – Той има много, няма да забележи...

– Искаш да кажеш... да откраднем? – попитах аз.

– Това няма да е чиста кражба, а един вид наказание... Цялото училище му храни зайците на тоя стипца... Не заслужава ли да му се даде добър урок...

Скроихме план за действие, в който имаше дебнене, криене из репеите, провиране под мрежи. Накрая – радостни прегръдки и луда игра с пухкавите ангорчета...

И както лудувахме щастливи с плякката, вратата се отвори и на прага застана господин Николов. Той беше ни видял.

На другия ден училището бе строено и под звуците на барабанчето двамата с Колето марширувахме със зайчетата на гърди и с два реда сълзи от очите...

„Боже, Боже! – слушах да въздишат бабите, излезли на портите. – Какво сърце носи този човек, собствения си син да не пожали...“

Тогава и аз мислех като тях. И трябваше да минат години, докато разбера, че учителят е прав. В неговото бащино сърце е имало и обич, и жал. Но над всичко е била тревогата да не станем крадци.

Винаги когато мина сега през село, не забравям да се отбия при няколко скъпи гроба. Един от тях е на Главния учител. Слагам някое цвете, свалям шапка и казвам както някога:

– Добър ден, господин Учителю!

?

- *Постъпили ли са правилно двамата приятели?*
- *Защо момченцето от разказа никога не забравя своя учител?*

**Р** стипца – свидлив; репей – бурени